

LUNDS
UNIVERSITET

Kön, diagnos och mognad

En kvalitativ innehållsanalys av information om transsexualism på
hemsidor

Emil Gustafsson, Linnéa Karlsson

Kandidatuppsats SOPA63

HT 2015

Handledare: Gabriella Scaramuzzino

Abstract

Authors: Emil Gustafsson, Linnéa Karlsson

Title: Gender, diagnose and maturity

Supervisor: Gabriella Scaramuzzino

Assessor: Eva Palmblad

This study aims to examine how the concepts of gender, diagnose, maturation and transsexualism are described and socially constructed on websites. To understand how the concepts we prepared to interpret nine sites using Berger and Luckmann's social constructivist perspective, and by Foucault's theory about power. The theories focus on that we are living within a society which perpetuates normative gender roles. The different owners of the websites presented concepts differ depending on the purpose they had with their information. Summary we saw during our work how complex all the concepts were and how difficult it was to find a unified description of the concepts. Although we live in a society well developed we did find during our work how the gender roles is still solid and it seems like we live in a society hard to understand and accept the grey area between the constructed gender roles man and woman. Our results shows that through the power of language and how we use it we keep the gender role s alive and maintains the society's way of looking at gender as a specific role.

Keywords: Transsexualism, gender, maturity, socially constructed norms,

Förord

Då är vi framme vid mållinjen och vårt uppsatsskrivande likt ett maraton är nu över. Vägen har varit lång, ibland backig, men otroligt lärorik och utan våra depåstopp i form av kaffe och kakor hade vi inte överlevt. Men här står vi nu, stolta över ännu ett av Lunds Universitets uppsatsverk i vår hand där vi är författare. Vi vill härmed passa på att tacka vissa personer som har betytt väldigt mycket för oss under arbetets gång. Vi vill först och främst tacka vår handledare Gabriella Scaramuzzino som har lett och guidat oss igenom denna period på ett strålande sätt och ständigt varit där med glada tillrop när vi som mest behövt det. Vidare vill vi tacka våra nära och kära som har stått ut med oss dels under våra bra men även under de inte så bra dagarna. Slutligen måste vi även skicka ett stort tack till vår kaffebyggare som gått varm och ständigt varit närvarande under arbetets gång. TACK!

Emil Gustafsson, Linnéa Karlsson

Helsingborg 2015-12-21

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställningar.....	8
2 Orientering av kunskapsläget.....	8
2.1 Artikelsök och nyckelord.....	8
2.2 Att skapa en skillnad - om könsarbetsdelning ur ett historiskt perspektiv.....	9
2.3 Transsexualism.....	9
2.4 Förslag om lagändring/ Lag om tvångssterilisering – Könskorrigering.....	10
2.5 Den självklara bilden av kvinna och man.....	10
2.6 Diagnosens makt.....	11
2.7 Minderårigas många hinder.....	11
2.8 Sammanfattning av tidigare forskning	12
3 Teori.....	13
3.1 Socialkonstruktivism	13
3.2 Foucaults maktanalys.....	14
4 Metod	15
4.1 Val av metod.....	15
4.2 Urval.....	16
4.3 Beskrivning av empiri	17
4.4 Bearbetning av det empiriska materialet.....	18
4.5 Tillvägagångssätt samt metodens förtjänster och begränsningar	18
4.6 Två författare.....	19
4.7 Kodning.....	19
4.8 Metodens tillförlitlighet	20
5 Etiska överväganden.....	21

6 Analys	22
6.1 <i>Den informativa makten - Aktörer</i>	23
6.2 <i>Konstruktionerna- Kön</i>	25
6.3 <i>Att vara eller inte vara? – Diagnos</i>	28
6.4 <i>Subjektivitetens komplexitet - Mognad</i>	32
7 Sammanfattning och diskussion	35
7.1 <i>Sammanfattning av analys</i>	35
7.2 <i>Diskussion</i>	36
8 Referenslista	39

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Kön är inte så enkelt att definiera då det är socialt konstruerat (Mattsson, 2010:43) för att kunna kategorisera människor in i facken man och kvinna. Begreppet kan ha flera olika betydelser. Det fysiska kön vi föds med tillskrivs som vårt biologiska kön, vad vi kan komma att känna oss som beskrivs som vår könsidentitet, det självupplevda könet. Att identifiera sig med sitt biologiska kön är inte en självklarhet för alla. De personer som inte känner samhörighet med sitt biologiska kön och som lever med en ambivalens mellan sitt biologiska kön och sin könsidentitet, ställs utanför de kategorier som normalt används för att kategorisera människor; man och kvinna. Dessa personer definieras som transsexuella (UMO, 2015).

Transsexualism är, enligt WHO's (World Health Organisation) klassificeringssystem för olika diagnoser, ICD-10, en psykisk identitetsstörning (Socialstyrelsen, 2010) där den enda vården som finns att tillgå är en könskorrigering. Detta kan beskrivas som ett medicinskt, socialt samt kirurgiskt ingrepp där det befintliga könet korrigeras till att likna personens könsidentitet (ibid.). Att transsexualism skulle vara en psykisk störning är dock något som inte får medhåll från varken Benjamin, en patient förening för transsexuella personer, eller Arver, Dhejne och Öberg (2015), som båda menar att transsexualism är en biologiskt betingad åkomma som beror på att personens könsidentitet inte utvecklas till detsamma som personens biologiska kön.

Processen för en könskorrigering är tillsynes svår och lång då den kan ta upp till 3 år att genomgå. Personen måste i nuvarande svensk lagstiftning vara 18 år, svensk medborgare och ogift för att ens få möjlighet att påbörja processen. Processen innefattar sedan en rad olika faser där personen i fråga först måste få en fastställd diagnos kallad transsexualism. Detta är en diagnos som fastställs av en rad olika professioner, där ibland psykologer och kuratorer som arbetar med att kartlägga och utvärdera personens nätverk och sociala bakgrund (Socialstyrelsen, 2010). När personen i fråga väl får diagnosen fastställd återstår det fortfarande en lång process. Personen inleder fas två, vilket innebär att hormonbehandling, röstträning och hårborttagning kan påbörjas. Under denna period, som varar cirka ett år, förväntas personen inleda en *Real life period* vilket innebär att personen lever i den könsrollen som personen i fråga vill ha (Revel & Riot, 2015). Diagnostiseringen av transsexualism kan både gynna och missgynna personen i fråga. Begreppet diagnos kan medföra en stigmatisering men samtidigt

kan diagnosen vara nödvändig för att positivt synliggöra transsexualism och därmed ges rättigheter att tillgå sjukvård genom statliga bidrag.

Processen är lång och innefattar många krävande moment och svåra hinder, speciellt tillkommer extra hinder på resans gång för den som inte uppfyller åldersgränsen. Om en person under 18 år vill genomgå en könskorrigering krävs en bedömning av den frågandes mognad för att ens få inleda utredningen om transsexualism. Beslutet åligger socialtjänsten att bedöma huruvida minderåriga är mogna nog att få genomgå en könskorrigering. Begreppet mognad kan vara problematiskt att tolka då det är något som kan upplevas som subjektivt. I andra sammanhang finns en lösning baserad på åldersgräns vilken till synes inte tar hänsyn till en individuell mognad. Exempel på detta återfinns i svensk lag gällande sexuell aktivitet eller alkoholköp (Lag 1962:700; Lag 1994:1 738). Kan ett stort beslut om könskorrigering då tas baserat på någon annans bedömning av individens mognad? En beskrivning av begreppet presenterar Erik Erikssons genom sin dynamiska ansats att mognad kan förklaras som att ens personlighet blir allt mer sofistikerad (Stier, 2011:136). Återigen förklaras begreppet med en sådan subjektivitet att det för oss verkar omöjligt att fastställa en enhetlig bild av vad mognad är. Utanför diskussionen angående mognad och ens egen upplevda könsroll tillkommer yttre faktorer vilka kan påverka personer med transsexualism negativt, såväl vuxna som minderåriga. En sådan faktor kan till exempel vara samhället som vi lever i då det är ett heteronomt samhälle.

Dagens samhälle är heteronormativt vilket påverkar hur våra förväntningar på relationer människor emellan bör se ut (Mattsson, 2010:66). Författaren beskriver vidare hur heterosexualitet är det normala och självklara i dagens samhälle där påståendet grundar sig i en historia där sex och relationer hade till syfte att reproducera. En heterosexuell person, vilken lever med någon av motsatt kön, är i en samhällelig maktordning därav i högre position än någon som inte lever så. Således har vi skapat en minoritet utifrån vår sexualitet och vårt samhälle som kan klassas som heteronormativt (ibid.) En transsexuell person tillhör en minoritet och omringas av en stigmatisering vilken försvårar processen att erkänna sig som annorlunda. För att få stöd och information kring ämnet söker sig många personer ut på internet, vilket är det vanligaste, och för många, lättaste sättet att söka information på. Då det finns så mycket information att tillgå på internet bör en tanke läggas på vilken aktör det är som säger vad, och vad syftet med det som sägs är.

Vi vill med vårt arbete bidra med en fördjupad kunskap i hur det på hemsidor diskuteras runt begreppen, *kön*, *diagnostisering* av transsexualism och bedömningen av *mognad* när det

kommer till minderårigas bestämmanderätt. Frågorna kring diagnostisering och mognad är högst aktuellt då det i skrivande stund ligger ett förslag till lagändring om sänkning av åldersgränsen på könskorrigering. På regeringsnivå diskuteras vad som händer om den minderåriga har en avvikande åsikt gentemot sin förmyndare samt den ständiga frågeställningen hur ett barns mognad bör bedömas.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att förstå hur begreppen kön, diagnostisering och mognad socialt konstrueras på hemsidor som innehåller information om transsexualism.

1.3 Frågeställningar

- Hur beskrivs och konstrueras kön, diagnostisering samt mognad på hemsidor som rör ämnet transsexualism, av olika aktörer?
- Hur kan begreppen kön, diagnostisering och mognad ses utifrån ett maktperspektiv?

2 Orientering av kunskapsläget

I detta kapitel vill vi klargöra för den tidigare forskning som har varit intressant för vår studie. Vi vill på så vis påvisa vilken kunskap som i dagsläget finns kring kön, diagnoser samt begreppet mognad. Vi börjar med att resonera kring hur vår sökning av litteratur arbetades fram för att sedan presentera relevant tidigare forskning.

2.1 Artikelsök och nyckelord

I vårt sökande efter tidigare forskning har vi använt oss av sökmotorer som Google Scholar, Google samt LUB-search. Vi har valt att använda oss av dessa sökmotorer då vi anser att detta ger oss en bra bild av vad man som informationssökande kan hitta om transsexualism. På detta vis kunde vi hitta dels patientföreningar, faktasidor och lagar. Men vi kunde även hitta vetenskapliga artiklar. Nyckelord vi har använt oss av är: *Transsexualism, transgender, mognad som begrepp, mognad, begreppet diagnos, adolescent transgender,*

2.2 Att skapa en skillnad - om könsarbetsdelning ur ett historiskt perspektiv

Lena Sommestad (1992) har i sin forskning *Från mejerska till mejerist* studerat hur könsrollerna förändrats i yrkesroller ur ett historiskt perspektiv. Sommestad menar att vad som en gång var ett kvinnligt utpräglat arbete har med tiden formats till att bli en mer maskulin yrkesprofession. Genom århundraden har rollen som mejerska präglats av kvinnor där den tunga arbetsbördan varit en självklar kvinnlig roll. Detta har Sommestad studerat och har, genom industrialismen, de ekonomiska - samt de politiska aspekterna historiskt, kommit fram till en sammanfattning vilken pekar på att maskuliniseringen har skett genom en socialt konstruerad förändring genom tiderna. Detta i takt med att kulturen och vår historia med tiden förändrades när Sverige gick från att vara ett bondesamhälle till ett industriellt samhälle (Sommestad, 1992:256). Vad som kom att vara utmärkande förändringar i samhället var hur just könsarbetsdelningen mellan kvinna och man växte fram. Människor i samhället flyttade in till staden och hemmet kom att skiljas från arbetsplats i samband med den urbaniserade industrialismen (ibid.).

De koder och förståelsen vi har för våra könsroller, och det som Sommestad (1992) beskriver, kan även förstås genom den socialkonstruktivistiska teorin vilken vi disponerar senare i vår analys. Denna forskning anser vi vara intressant för vår studie då det ger ett historiskt perspektiv på hur könsroller kan komma att ändras över tid.

2.3 Transsexualism

Att vara transsexuell innebär att personen ifråga känner att det biologiska könet inte är det samma som personens könsidentitet (UMO, 2015). Transsexualism är en diagnos som man får fastställt genom psykiatrin vilken är en nödvändighet om en individ skulle vilja genomgå en könskorregering. Diagnosen transsexualism betecknas som F 64.0 i ICD-10, vilket är en standard för klassificering av sjukdomar och diagnoser som är framtagen av världshälsoorganisationen, WHO. Det finns idag ingen enhetlig förklaring till vad som orsakar transsexualism, men det finns ganska starkt vetenskapligt stöd om att det skulle finnas en biologisk förklaringsmodell. Under den senare delen i graviditeten när fostrets hjärna håller på att utvecklas så verkar det som att hormoner påverkar saker, så som könsidentitet och sexuell orientering (Arver & Dhejne & Öberg, 2015). De hormonnivåer som påverkar fostret kan komma att påverka personen senare i livet, då kanske främst under puberteten när könshormonsnivåerna stiger. Detta gör att hormon känsliga områden i hjärnan aktiveras i ett manligt eller kvinnligt mönster. För personer med transsexualism tros den tidiga

präglingprocessen vara ändrad, detta medför att det bildas en konflikt mellan det biologiska könet och könsidentiteten (ibid.). Det finns även studier som visar på att transsexuella man-till-kvinna personer reagerar på samma sätt som en kvinna på feromoner, det vill säga de luktlösa ämnen som vi människor utsöndrar (Berglund et al. 2007).

2.4 Förslag om lagändring/ Lag om tvångssterilisering – Könskorrigering

Det finns en rad olika debatter kring könskorrigering och åldersgränser, inte minst könsrollernas innebörd för den enskilde. Inför 2011 inkom ett förslag till lagändring gällande åldersgräns för fastställande av ändrad könstillhörighet. En utredning tillsattes för att kartlägga och analysera könstillhörighetslagen (Lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall 1972:119), där resultatet visar på att den juridiska samt medicinska processen för ändrad könstillhörighet är starkt sammankopplade trots att kravet för sterilisering har avskaffats (Regeringen, 2015). Utredningen vill reglera förutsättningen för minderåriga att kunna ansöka om att ändra sitt juridiska kön, det vill säga möjligheten att tillgå ett nytt personnummer, när personen har fyllt 15 år. Likaså anser utredningen att en minderårig som fyllt 15 ska kunna ansöka om att få göra ingrepp i könsorganen eller avlägsna könskörtlarna men med vårdnadshavares samtycke, samt att en utredning av Socialstyrelsen påvisar den unges mognad och eget samtycke (Regeringen, 2015).

Lagen 1972:119 om tvångssterilisering inför en könskorrigering upphävdes 1 juli 2013 vilket gör att det nu inte längre är tillåtet att kräva sterilisering vid ett könsbyte, juridiskt som medicinsk korrigering (Regeringen, 2015). År 1930 kom lagen att införas för att kunna kontrollera rashygien och framtida arvs massa (Hansson, 1992). Skälet var inte endast att kunna kontrollera den befintliga rasen utan mer en säkerställning för att undvika undermåliga arvsanlag. Den tillsynes förlegade lagen avskaffades inte förrän 2013 och har därmed tvingat transsexuella personer att steriliseras för att överhuvudtaget få korrigera sitt biologiska kön och sin kropp i årtionden.

2.5 Den självklara bilden av kvinna och man

Lundgren och Kroon (1996) skriver i *Sociologi idag, Den öppna kroppen och det låsta könet*, om huruvida en transsexuell person kan komma att påverkas av de yttre faktorer som styr vår

bild av det normativt “kvinnliga” och “manliga”. Fokus i deras artikel ligger i att förstå hur våra kroppar kan komma att bli föränderliga och att vår identitet är obestämmd och föränderlig snarare än tvärtom.

Författarna menar, att det under processen och utredningen angående en könskorrigering blir en fråga om hur det socialt konstruerade könets betydelser lägger en grund för hur vi definierar oss. Kategoriseringen av våra biologiska kön “kvinna” och “man” kan således vara en påverkande faktor när det kommer till den transsexuell persons känsla av oenighet i förhållande till sin kropp. Författarna beskriver det heteronormativa samhället och menar att i fasen *Real Life-test* framhävs våra förutfattade meningar om våra könsroller tydligt där diagnosen transsexualism ställs med ett grundantagande om att könsrollerna är självklara till sitt yttre. För en transsexuell individs uppfattning om sin egen könsidentitet och den ytliga bild av könsrollen individen vill leva som, antas således vara självklar (Lundgren och Kroon, 1996:6).

2.6 Diagnosens makt

Karin Johannisson (2006:29) skriver ett kapitel i boken *Diagnosens makt, om kunskap, pengar och lidande*. Hennes kapitel heter *Hur skapas en diagnos? Ett historiskt perspektiv* och hon menar på att diagnosen har en egen makt och att det för en patient kan innebära en bekräftelse inför omvärlden att få en diagnos fastställd. Det kan även verka som avlastning från känslor så som skuld och ångest. Johannisson beskriver hur diagnoser är ett sätt att förstå och förhålla sig till en sjukdom eller ett avvikande tillstånd. Utifrån Nationalencyklopedin förklaras begreppet diagnos med synonymer som “igenkännande, avgränsning och beskrivning av ett visst sjukdomstillstånd...” (Nationalencyklopedin, 2015). Johannisson (2006:29) menar även att en sjukdom inte är befintlig förrän vi, genom språket, väljer att benämna den som det. Vidare skriver Johannisson om hur ett sjukdomstillstånd uppfattas genom diagnoser som svarar på tidens kunskaps-samt medicinska läge vilket speglas i en individuell roll och identitet.

2.7 Minderårigas många hinder

I artikeln *Developing gender: The medical treatment of transgender young people* skriver Claudia Castañeda (2014) om hur forskning bedrivs för att förstärka och förstå hur unga transsexuella kan behandlas likasinnat med vuxna (2014:263). För att upprätthålla en viss standard i vården samt bemötandet av transsexuella har WPATH (World Professional

Association for Transgender Health) framställt riktlinjer för detta vilket sammanställs i SOC (Standards Of Care). Författaren förklarar i sin artikel hur en könskorrigering inte bara innebär ett medicinskt kroppsligt ingrepp utan också innefattar en social och psykologisk förändring, därmed inte sagt att den kroppsliga korrigeringen är att förnimma. Författaren problematiserar hur det uppstår ytterligare hinder för den minderåriga. Den minderårigas mognad ska även bedömas och ett samtycke i frågan ska inhämtas från vårdnadshavaren (Casteneda, 2014:263). I artikeln diskuteras hur den biologiska kroppen utvecklas och i vilket avseende det bör tas i beaktande gällande en ambivalens i sin könsroll. Vidare diskuteras det om det enkom är de yttre faktorerna så som utseende som påverkar vår inre känsla av ett fullbordat jag.

2.8 Sammanfattning av tidigare forskning

Med denna tidigare forskning som bakgrund anser vi att vår studie kan inbringa en förståelse av vår problematisering. Forskningen har lagt en grund i förståelsen av hur komplext och komplicerat bedömningen av en minderårigs mognad är och vilka effekter begrepp som diagnos samt transsexualism kan utgöra. Vad som framkommit under sökningen i studieområdet är liknande forskning men där en skillnad endast ligger i huruvida uppkomsten av att vara transsexuell kan förstås. Forskare menar å ena sidan att tillståndet är en psykisk störning, å andra sidan att känslan av att vara transsexuell är något biologiskt betingat och införlivas redan hos fostret (Arver, Dhejne och Öberg, 2015).

Gällande det komplexa begreppet mognad finns det i tidigare forskning inte någon vidare information kring hur socialarbetares bedömning av mognad kan problematiseras. Vi har sökt brett för att ta del av forskning kring hur barn och ungas mognad bedöms dock utan relevant vinning. Socialstyrelsen har uppsatta riktlinjer om att barns ålder och mognad ska tas i beaktning i beslut gällande barn, men vi anser inte att det ger en bättre bild eller större bredd av hur begreppet mognad faktiskt ska hanteras. Med det sagt vore det en lögn att påstå att vi med vår studie ska fylla den kunskapsluckan, men vi vill åtminstone föra en diskussion kring ämnet och problematiken i hur begreppet kön tolkas. Vidare vill vi förstå hur diagnosen transsexualism och hur begreppet mognad konstrueras på hemsidor på internet. Detta då hemsidor på internet är en av de största plattformarna att inhämta kunskap på för den professionella, anhöriga, den transsexuella själva eller helt enkelt den nyfikna.

3 Teori

Vi har valt att använda oss av Berger och Luckmanns teorier om socialkonstruktivism samt Michael Foucaults analys kring makt där vi vill förstå makt som en *aktivitet* (Nilsson 2008; 85). Nedan följer först en introduktion till teorierna som utgör ett ramverk för vår forskning. Vi anser att det är två bra verktyg att använda oss av i den kommande analysen för att besvara våra forskningsfrågor på bästa sätt. Som grund i användningen av våra teorier fokuserar vi på hur språket samt kunskap kan komma att generera makt.

3.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism är en samhällsvetenskaplig teori som talar om våra kunskaper och vårt vetande som något socialt konstruerat (Berger och Luckmann 2007:78). För att kunna analysera vårt empiriska material på bästa sätt använder vi oss av socialkonstruktivism, närmare bestämt Peter Berger och Thomas Luckmanns teoretiska perspektiv. Teorin kan förklaras genom tre påståenden; *Samhället är en mänsklig produkt, samhället utgör en objektiv verklighet och människan är en social produkt*. För att kunna koppla samman dessa påståenden finns det även tre begrepp som är centrala i deras teori. Det är *externalisering, objektivisering och internalisering*. Socialkonstruktivism grundar sig på att vi människor skapar vanor. Dessa vanor externaliseras senare till fler personer än dem som varit med och skapat dem. Därmed har det skapats institutioner och det är nu inte längre bara två personers vanor. Samhället består således av väldigt många sådana institutioner. Det blir med andra ord normer som samhället upprätthåller. Exempel på detta är normen angående begreppet kön. (ibid.). Samhällsbilden är att det finns två kön, man eller kvinna. Detta utgör därmed normen i det heterosexuella samhället (Mattsson, 2010: 43).

När en människa föds finns redan institutionerna i samhället, vare sig man vill eller inte. Då dessa institutioner nu finns och inte går att ta bort är det bara för personerna att anamma dessa. I och med detta så har det skett en objektivisering. När barnet växer upp och internaliserar dessa normer och institutioner som är skapade av samhället blir barnet en social varelse (Wenneberg, 2010:72). Detta skapar i sin tur en rundgång då individen upprätthåller samhället, samtidigt som samhället upprätthåller individen. Med andra ord har vi socialiserats in i samhället. Det är på så vis vi skapar förväntningar och vidhåller normer vi själva skapat i samhället. Vi besitter

en position av makt där vi genom våra institutioner och externalisering påverkar och påverkas att upprätthålla det normskapande samhället. Det är inte bara normer som vi individer i samhället skapar och upprätthåller. Vi skapar och upprätthåller även ett språk och ett språkbruk. Språket är en viktig del av sanningen om att vi som samhälle upprätthåller normer. Det är bland annat genom språket som dessa normer kan överföras till andra och följa med genom generationer. Språket kan användas på flera olika sätt, där ibland till att skapa och dela med sig av kunskap vilket i sin tur kan verka som en maktfaktor. Språket kan således leda till kunskap som i sin tur leder till makt. Genom detta kan man förstå vilken makt språket har och hur språket kan skapa regler och normer som sedan sprids vidare. Även De Swann (1996:76–77) menar att språket är den apparat vilken man redan som barn påverkas av, då vi lär oss att förstå, att kommunicera samt föra vidare kunskap. Med denna information som bakgrund vill vi använda Michel Foucaults maktanalys för att förstå vilken makt språket har i vår empiri.

3.2 Foucaults maktanalys

Michel Foucault var en filosof som kom att betyda mycket för hur forskarvärlden kom att se på begreppet makt. Foucault menar att makt inte är något som en enskild person kan äga, utan snarare att det är en aktivitet, vilken blir verksam först när den används och påverkar olika beroende på hur den formas och omformas (Nilsson, 2008:85–86). Makt, menar Foucault, är något som är förenat med kunskap, och att det är relationen mellan begreppen som är intressant (ibid.). När personer utövar makt finns det oftast en bakomliggande tanke med det, dock kan den som utövar makten aldrig veta vad slutresultatet kommer att bli och detta innebär att konsekvenserna kan bli något annat än vad som ursprungligen varit planerat (Nilsson, 2008:87).

När olika aktörer besitter makt att publicera material på hemsidor, i vårt fall information om transsexualism, så kan de aldrig säkerställa vad de slutliga konsekvenserna kommer att bli av deras publikation som att exempelvis använda sig av begrepp som diagnos. Meningen med begreppet är att kunna förstå och förklara vad någonting är, med det sagt är det oförutsägbart hur mottagaren av informationen tolkar och värderar begreppet. Vidare menar Foucault att där makt finns föds även ett motstånd. Då makt är något dynamiskt och i ständig förändring innebär det också att maktförhållandena kan ändras och de som har befunnits i ett överläge kan där med hamna i ett underläge och tvärtom (Nilsson, 2008:86). Detta kan förklaras som ett motstånd till makten och det är detta motstånd som kan komma att utmana makten och därmed vara en påverkande faktor till maktförhållandenas förändring.

Foucault nämner även *normalisering*, han beskriver det som en process för individen där man genom diagnoser, kalkylering samt mätning förstår om individer anses avvika från normen eller ej. Normalisering blir således en aktivitet där individen ska rättas till eller få denna att passa in i vad som anses vara det, för tiden, normala (Nilsson, 2008:90). Talets och diskursens makt över kön och sexualitet är något som ständigt förändras. Det har alltid funnits osynliga regler i form av normer om vad individen kan säga om kön eller sexualitet och vad som bör döljas. Under tid förändras ramarna för detta, men kvar har alltid den diskursiva makten över sexualitet och kön funnits (Foucault, 2002:69).

Foucault menar med sin forskning att bidra med ett verktyg för oss att förstå och problematisera vår självmedvetenhet. Han erbjuder en metod för att förstå hur vi som subjekt kan påverka varandra (Nilsson, 2008:88). Makt som aktivitet menar Foucault är det enda sätt en makt kan komma till. Makten är aldrig latent utan finns först när den utövas och en effekt och verkan blir till. Foucault menar vidare att makt har en skapande kraft, att makten har förmågan att skapa/producera och konstruera till exempel olika grupper (ibid.). Med det menar han att vi genom makten skapar till exempel olika grupper i samhället och det är sedermera dessa grupper som utsätts för maktutövning. Transsexuella kan beskrivas som en sådan grupp som i dagsläget får utstå en del av omgivningens maktutövning genom att de är en minoritet i samhället.

4 Metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod för att genomföra vår forskning. Metoden innebär att vi på ett kvalitativt sätt söker igenom den text som utgör vår empiri för att sedan hitta olika teman i texten som vi senare analyserar.

4.1 Val av metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ innehållsanalys, en metod vilken används för att analysera och systematiskt studera texter. Metoden är användbar för att studera olika dokument, i vårt fall webbsidor, där förutsatta teman kan revideras under genomgången av dokumenten (Bryman, 2012:281). Den kvalitativa innehållsanalysen skiljer sig ifrån den kvantitativa på så vis att det inom den kvalitativa innehållsanalysen börjar med olika teman och kategorier men att det senare under analysens gång kan, och bör, hittas nya variabler och kategorier i den empiri

vi analyserar (Bryman, 2012:505). Detta är en del ur innehållsanalysen som kallas för ECA, Ethnographic content analysis. Bryman (2012:283) menar att i arbetet med metoden kvalitativ innehållsanalys, eller metoden ECA, ligger en del av vikten i den kontext där texten eller dokumentet skapats, i detta fall hemsidorna som utgör vår empiri. Boréus (2012:138) menar att forskarens sätt att angripa texten och tolka informationen är även det av stor betydelse.

Vidare skillnader mellan att arbeta med kvantitativ- eller kvalitativ metod är att det inom det kvantitativa arbetet söks efter kausalitet, orsakssamband och förklaringar, medan den kvalitativa metoden söker förståelse (Boréus, 2012:138). Detta innebär att vi istället för att räkna och fokusera på mängden av insamlad data, vilket man gör i en kvantitativ forskning, kommer vi att fokusera på ord och vad som sägs (Bryman, 2012:340). Den kvalitativa studien vi bedriver kan för vårt arbete ge oss en djupare förståelse och ge oss utrymme att tolka vårt material snarare än att förklara resultat, vilket är brukligt inom en kvantitativ metod (ibid.). När vi använder oss av en kvalitativ innehållsanalys ligger fokus på kontexten, i vilket sammanhang texten presenterats och hur vi som studerande väljer att tolka innehållet.

4.2 Urval

Bryman (2012:285) menar att det finns fler tillvägagångssätt att använda sig av vid ett urval för en innehållsanalys, valet styrs av hur frågeställningen i forskningen ser ut. Vi har valt att göra ett målinriktat urval då vi samlat in vårt empiriska material. Med detta menas att vi inte bara valt vår empiri helt slumpartat utan enbart riktat in oss på det som kommer att vara relevant i förhållande till våra forskningsfrågor (Bryman, 2012:392). Således har all empiri samlats in genom att vi konsekvent har sökt efter internetsidor som är av relevans för vår analys.

I ett sökande efter internetsidor där fakta för vår frågeställning samt syfte har framgått med relevans, var vägen bred och svårframkomlig på så vis att det fanns otaliga sidor med stora mängder av fakta. Vad som först börjat med ett nyckelord på en sökmotor utvecklades snabbt till ett brett område av resultat vilket tvingade oss att snäva våra sökningar och i en lång process sålla ut vad som kunde te sig som relevant för just vår forskning. Genom att använda oss av olika sökord i olika kombinationer, så som kön, könsnormer, normer, diagnostisering eller mognad, en så kallad boolesk sökning (Bryman, 2012:584) kunde sökningen specificeras i relevans för forskningen, samtidigt som det var ett tidskrävande moment i uppsatsen. Då man som studerande i ämnet använder sig av internetsidor bör medvetenhet om att webbsidor är

föränderliga finnas som grund i valet av empiri. Webbssidor är i ständig förändring och informationen kan komma att bytas ut under tiden som analysen på sidorna framarbetas (ibid.). Detta var inget som drabbade oss även om vi anser att medvetenhet om föränderlighet på hemsidor bör finnas med.

Det som var av relevans för vår forskning var informationssidor om transsexualism, patientföreningar, lagstiftningar med mera, där vi noggrant sökt information på hela hemsidan, det vill säga att vi inte endast medvetet sökt efter vad som skrivits ut i text, utan hur hemsidans helhet kunde användas för vår analys. Detta är hemsidor och helhetsintryck vilka man som professionell, anhörig, transsexuell själv eller nyfiken hittar när man söker på internet i ämnet. Vi valde att avgränsa oss till nedan valda texter och fokusera på begreppen kön, diagnos samt mognad, då varje hemsida innehåller en stor mängd information i form av text, information samt visuell data. Med det sagt anser vi ha kunnat avgränsa oss till vår valda empiri då den innehar den information vårt arbete behöver utan att frångå det valda ämnet och bli för brett.

4.3 Beskrivning av empiri

Vår empiri består av nio hemsidor. Nedan följer en beskrivning samt en tematisk indelning av de hemsidor som vi valt att använda som empiriskt material. De teman vi delat upp vår empiri i är följande: *Informativa plattformar, intresseorganisationer* samt *myndigheter*.

Tre av våra utvalda hemsidor kan beskrivas som direkt informativa plattformar där syftet med innehållet är att informativt delge kunskap i ämnet transsexualism. Dessa hemsidor är Dagensjuridik.se, vilken är en hemsida med information kring lagstiftningar samt nya lagstiftningar från svenska domstolar och myndigheter. 1177.se, en hemsida med syftet att informera om hälsa och vård. Den sista hemsidan är internetmedicin.se vilket är en hemsida vilken delger verktyg för läkare i svensk sjukvård. Information om behandling samt diagnostik skrivna av experter.

Tre av hemsidorna är intresseorganisationer vilka vänder sig till allmänheten för att sprida kunskap om bland annat transsexualism. De sidor vi valt att använda oss av är RFSL.se, Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande, ett riksförbund vilket verkar för att alla personer ska ha samma rättigheter, skyldigheter samt möjligheter. FPES.se, Full Personality Expression Sweden, är en annan hemsida vi har studerat, vilken arbetar med upplysning och information för +och om transpersoners rättigheter och likabehandling i samhället. Den sista hemsidan är

PFbenjamin.se, en patientförening med liknande syfte som ovanstående intresseorganisationers hemsidor, det vill säga, att göra en röst hörd för transsexuella personers rättigheter samt likabehandling i samhället.

De sista tre hemsidorna kan beskrivas som myndigheter vilka presenterar fakta om begreppen mognad samt diagnostik i olika kontexter. Den första hemsidan är Socialstyrelsen.se, där vi har använt oss av två olika rapporter för att analysera begreppet mognad samt åldersgränser vid en könskorrigering. SKL.se, Sveriges kommuner och landsting, har på sin hemsida ett yttrande angående juridiskt kön samt medicinsk könskorrigering vilken vi har valt att använda. Den sista hemsidan är Riksdagen.se, en hemsida där information om nya lagar och regler presenteras, här har vi valt att inhämta en motion.

4.4 Bearbetning av det empiriska materialet

I förarbetet till vår analys följer en insamling av texter. För att förstå hur en text påverkar oss, måste vi därför analysera ett flertal texter och intressera oss för hur olika texter kan ge uttryck för stundande föreställningar och relationer i ett samhälle (Boréus, 2012:131). Vi har sedan analyserat det kodade materialet med stöd av teorier om makt samt socialkonstruktivism. Med detta som bakgrund är det med ett induktivt perspektiv som vi arbetat oss igenom denna uppsats. Vi har genom hela arbetets gång haft våra teorier, socialkonstruktivism och maktanalys, som något som har legat till grund för vårt förda resonemang (Bryman, 2012:26). Detta har sedan styrt hela vår undersökning i samarbete med en medvetenhet om att våra tolkningar kommer att vara en faktor i slutresultatet. Genom att plocka ut och presentera intressanta citat ur den utvalda empirin, analysera dem med vår teori samt diskutera och reflektera, får vi på ett adekvat sätt förståelse för vår empiri och kan därmed besvara våra forskningsfrågor. Vi vill med vår analys förstå innehållet i vårt empiriska material på ett djupare plan snarare än att få tillgång till siffervärden där fokus ligger på mätning (Levin, 2008:38).

4.5 Tillvägagångssätt samt metodens förtjänster och begränsningar

Det är med Berger och Luckmanns teori om socialkonstruktivism och Foucaults maktanalys som har analyserat vårt empiriska material. Materialet består av texter tagna ifrån de tidigare nämnda hemsidorna. Makt, kunskap och språk är de verktyg vi använde för att fokusera vår analys av våra teman. Allt för att skapa förståelse för vår empiri genom våra teorier.

Förtjänster med att göra en kvalitativ innehållsanalys är att vi med metoden får en förståelse av hur ämnet som rör vårt syfte och våra frågeställningar framställs i vår empiri. Vi är intresserade av att förstå hur språket som används i vår empiri framställs och formar föreställningar och normativa värderingar. En innehållsanalys är ett sätt att utifrån text förstå hur språket kan påverka och dela in samhället i olika sociala skillnader (Bryman, 2012:474). Vi anser att det är en styrka med en kvalitativ innehållsanalys och en stor anledning till att vi har valt att göra vår studie utifrån denna metod. Vi vill utvinna en förståelse för vad texten kan komma att ge oss, snarare än att vi endast utifrån redan uppgjorda teman, leta oss fram till resultat.

De svagheter som vi kan identifiera med att göra vår studie med innehållsanalys som metod är att det är mer eller mindre omöjligt att göra en kodningsmanual som inte innehåller några tolkningar ifrån kodarna själva. Då vi använder oss av socialkonstruktivism som teori tillsammans med en kvalitativ innehållsanalys, blir det främsta problemet som vi kan identifiera det faktum att vi själva som forskare blir en del i förståelsen av texten då det är vi som, genom vår analys, väljer ut olika delar och ord ur texten. Det blir vi som studerande som tolkar begreppen och förstår dem genom våra normer och förväntningar och därmed är det svårt att påstå att det skulle vara en rent objektiv analys. Med detta sagt skulle vår forskning antagligen inte ta sig samma uttryck om någon annan hade utfört den eller om vi själva hade försökt replikera den.

4.6 Två författare

Vi har genomgående under arbetets gång arbetat gemensamt genom att ständigt träffas för att diskutera, skriva och planera vårt arbete. Vi har inte haft någon specifik uppdelning vad det gäller arbetsupplägget, utan vi har båda två tagit det av och arbetat med alla delar i denna c-uppsats. Genom att vi haft ett så nära arbete kan vi inte påstå att någon har ansvarat för någon speciell del av arbetet, eller att någon skulle vara huvudskapare av någon del. Vi menar på att vi är precis lika delaktiga i varje del av denna c-uppsats.

4.7 Kodning

Vi använder oss av kodning, vilket innebär att vi i vårt empiriska material söker efter teman som är av intresse för våra forskningsfrågor. Utifrån våra teman kan vi sedan återgå till vårt empiriska material och mer detaljerat analysera innehållet. De teman som vi har utgått ifrån är

kön, diagnosen transsexualism samt mognad. Dessa teman har vi skapat för att på bästa sätt, och med störst relevans kunna besvara frågorna i vår frågeställning. Det är med en tillsynes ostrukturerad inledning som vi började vår sökning då vi från början inte hade helt uttalade teman, däremot bekräftar våra sökord att vi ändå letat efter specifik information om ämnet. Som brukligt inom en kvalitativ innehållsanalys har temana delvis vuxit fram under arbetets gång (Bryman, 2012:371).

Utifrån olika hemsidor där diverse aktörer presenterar information om ämnet, samt genom texter på hemsidorna, har vi valt att ingående analysera hur vårt ämne diskuteras och därefter, med hjälp av våra teorier samt perspektiv, förstå hur texterna kan påverka personer som tar del av informationen. Boréus (2012:132) menar att det finns olika sätt att analysera text beroende på vad som påstås, argument i texten, meningsbyggnader med mera. Ur en samhällsvetenskaplig kontext är det inte bara vad som egentligen står i texten som är av vikt, vad texten vill ge uttryck för eller vad den vill/bör påverka är också att ta i beaktande. Detta är, vad författaren vill kalla för, en kontextualisering (ibid.). I vårt arbete att analysera våra utvalda hemsidor har vi valt att använda oss av delar av Boréus (2012:132) analysmall:

- Vad påstås på hemsidorna?
- På vilket sätt försöker man övertyga?
- Vad underförstås i den uttryckta texten?
- Vilka kategorier av människor omtalas, och hur framställs de och relationerna mellan grupperna?
- Vilken aktör presenterar texten?

Ovanstående frågor ligger till grund för kodning av vår empiri. Det kodade materialet kommer vi sedan analysera med hjälp av våra teorier.

4.8 Metodens tillförlitlighet

När vi här diskuterar tillförlitligheten i vårt arbete är det utifrån vår kvalitativa innehållsanalys svårt att fastställa en validitet samt en reliabilitet i samma utsträckning som vid en kvantitativ metod. Detta på grund av att en mätning inte är av samma betydelse som vid en kvantitativ

metod (Bryman, 2012:351; May 1997:118). En reliabilitet, där möjligheten och i vilken utsträckning en undersökning kan replikeras, upprepas, är inte möjlig i samma utsträckning vid en kvalitativ undersökning då miljöer och sociala fenomen är föränderliga över tid och rum och inte kan frysas till ett och samma tillfälle (Bryman, 2012:352). Vi är medvetna om att de hemsidor vi använder som vår empiri är föränderliga och i ständig utveckling därav kan information vi inhämtat revideras under arbetets gång. Vi hänvisar därför till datum när vi hämtat informationen från hemsidorna. På så sätt skulle vår studie kunna replikeras. Resultatet hade troligtvis inte blivit detsamma, då studiens resultat delvis även bygger på våra tolkningar av materialet, dock vore empirin densamma.

Validiteten är ett sätt att säkerställa att den insamlade datan är relevant för forskningen, detta gör vi genom att använda oss av, vad Bryman (2012:355) beskriver som en *överförbarhet* vilket innebär att vi i största mån använder oss av breda beskrivningar av informationen vi inhämtar, förklarar den, och på så vis tätar osäkerheter i vårt presenterade arbete. Med hjälp av våra teorier, socialkonstruktivism och Foucaults maktanalys, vill vi förstå hur vi påverkar och påverkas av den information vi inhämtar. Vår medvetenhet i detta gör att vi behöver säkerställa en validitet i arbetet, en slags försäkran om giltighet. May (1997:195) menar att det finns 6 parametrar vilka ska urskilja forskningens validitet. Några av de parametrar May (1997:196) nämner är språket samt de sociala omständigheterna. May menar vidare att det är beroende på yttre faktorer så som miljö och sociala regler i sammanhanget samt hur insatt forskaren är i det kulturella språk som talas som utgör ett mer eller mindre validerat resultat. Genom att vara medvetna om till vem och av vem vår text är skriven för/av kan vi som studerande på ämnet ge en mer verklighetstrogen bild av innehållet, på så vis säkrar vi också validiteten i vad vi sedan presenterar (ibid.)

5 Etiska överväganden

Genom hela den vetenskapliga processen är det viktigt att man som forskare tänker på det etiska aspekterna. Det innefattar att noggrant överväga om individer eller grupper av individer kan komma att ta illa upp eller rent av ta skada av den forskning som bedrivs. Detta är något som måste genomsyra hela forskningen och hänsyn bör tas till det grundläggande *individskyddskravet*. De fyra krav som ingår i dessa är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002:6). Kraven finns till som ett skydd för individen så att denne inte på något vis kan ta skada av den forskning som bedrivs.

Då vi gör denna studie med en kvalitativ innehållsanalys som metod, och använder offentlig publikation som vår empiri, behöver vi som studerande i ämnet inte ta samma hänsyn till individskyddskravet, som vid enskilda intervjuer eller enkäter. Det faktum att artiklarna, som utgör vår empiri, är offentligt publicerade verkar till att vi som studerande på ämnet inte behöver göra samma övervägande gällande informationskravet, nyttjandekravet, samt konfidentialitetskravet som vid till exempel intervjuer (Vetenskapsrådet, 2002:8-9).

Hade vi valt att använda oss av dessa metoder, intervjuer eller enkätinsamling, för att samla in empiri hade vi behövt tydliggöra för våra respondenter vad informationen kommer att användas till samt hur deras personliga uppgifter kan komma att användas, hanteras och förvaras. Detta ingår i informationskravet samt konfidentialitetskravet. Utifrån nyttjandekravet hade vi som forskare behövt försäkra våra respondenter att uppgifterna och information som framkommer endast användas till den ursprungliga forskning de är informerade att delta i (Vetenskapsrådet, 2002:14). Användandet av en innehållsanalys ger oss fördelen att vi kan få information via publikationer om grupper i samhället som annars skulle vara svåra att etiskt korrekt komma i kontakt med för vår c-uppsats (Bryman, 2012:296). Då vi i vår analys har valt att bland annat fokusera på minderåriga, i samband med diskussionen vi för kring begreppet mognad, är detta ett förenklat sätt för oss att nå information kring problematiken, utan att överskrida etiska dilemman. Hade vi valt att inhämta informationen om de mindreåriga på annat sätt, t.ex. intervjuer eller en enkätinsamling, hade vi behövt lägga stor vikt vid samtyckeskravet (Vetenskapsrådet, 2002:9). Vi hade varit tvungna att inhämta samtycke från både de minderåriga och även deras vårdnadshavare. Troligtvis hade vi även fått föra fram vår fråga inför det etiska rådet då frågan är av känslig karaktär (Lag om etikprövning av forskning som avser människor 2003:460).

6 Analys

I detta kapitel kommer vi att presentera en analys av vår empiri utifrån följande tre teman- kön, diagnostisk samt mognad. Men först en beskrivning av aktörerna som står bakom hemsidorna och deras skilda intressen.

6.1 Den informativa makten - Aktörer

Vilken aktör som skapat texten kan vara av stor betydelse och är något som man bör tänka på när man läser en text. Olika aktörer kan ha olika bakomliggande syften till att publicera en text. Vidare är det intressant att se vilken aktör (intresseorganisation, myndighet eller informativa plattformar) som har skrivit vad och i vilken kontext det är skrivet.

I vår studie ingår nio hemsidor och alla hemsidor innehåller väldigt mycket som är intressant att analysera så som bilder, upplägg, länkar samt att det finns mycket information. Det är text vi har valt att fokusera på i analysen. I de texter som finns på hemsidorna kan man förstå syftet och tolka innehållet genom det språk som används. Beroende på vilken aktör som publicerat informationen kommer innehållet att presenteras på olika sätt. Även om hemsidorna emellanåt har samma syfte med sin information kan den ibland förstås olika beroende på hemsidans presentation. Det är genom språket som vi konstruerar och skapar uppfattningar om hur saker och ting bör vara och är, vad som kan kallas för objektivering (Wenneberg, 2010:72). Det är även genom denna konstruktion som normer skapas, och även upprätthålls. I detta fall är det könsnormen som vi analyserar närmare. Efter att ha arbetat igenom de hemsidor som är vår empiri blev det tydligt att det fanns uppenbara könsnormer, som beskrivs och upprätthålls på olika sätt beroende på vilken aktör som är ägare till hemsidan. Genom att vara ägare till en hemsida och därmed ha möjlighet att publicera information, skapas en, vad Foucault skulle kalla för aktivitet, vilken i sin tur skapar och upprätthåller en makt (Nilsson, 2008:87).

De hemsidor som vi tagit del av har varit intresseorganisationer, myndigheter samt informativa plattformar och på dessa hemsidor tycks syftet vara att till största del informera och delge sin kunskap i ämnet transsexualism. Maktfördelningen, eller makthierarkin, mellan olika aktörer blir även intressant att ha i åtanke då det finns motsättningar dem emellan. Att olika aktörer har en lägre eller högre status i samhället är vi som individer ständigt medverkande till. Detta skapar i sin tur även ett vidmakthållande av de hierarkier som vi varit med och skapat (Berger och Luckmann, 2007:78). Ju högre status en aktör har, desto högre tilltro tycks vi sätta till den information som denne aktör förmedlar. Detta medför att en aktör med hög status i den subgrupp av samhället den tillhör, även har en stor makt att kunna sprida sin kunskap, vilket språk de än väljer att använda. Intressant är ä hur sjukvården i detta fall genom informationssidor som 1177 samt Internetmedicin, framtonas som en stark aktör medan

Socialstyrelsen tycks ligga i bakgrunden trots den maktposition de innehar i samhället. Transsexualism åligger sjukvårdens intresse såväl som Socialstyrelsen då bestämmelser samt riktlinjer sätts av Socialstyrelsen men samspelet med patienten på en individnivå är det sjukvården som förväntas stå för. Därmed blir även sjukvården och dess informationssidor en tydlig aktör i frågan rörande transsexualism.

Då det är Socialstyrelsen som sätter riktlinjer och fattar beslut kring, till exempel, att transsexualism ska betecknas som en psykisk sjukdom (Socialstyrelsen, 2010), möter detta också ett motstånd.

Patientföreningen Benjamin, vilken är en hemsida för vad de vill kalla för personer med en neurologisk könsutvecklingsstörning, väljer att bemöta Socialstyrelsens beskrivning av tillståndet med motstånd. De argumenterar väl och tycks ha välgrundade belägg för sina uttalanden. Patientföreningen påstår, på flera ställen på sin hemsida, att Socialstyrelsens användande av begreppet transsexualism är befängt och de arbetar med att förändra makthavande myndigheters bild av könsidentitetsstörningen.

[...] påverkan på lagstiftare i riksdag och regering, myndigheter och media med avsikt att få bort den vetenskapligt ogrundade psykiatriseringen av människor med en neurologisk könsutvecklingsstörning (transsexualism) (Patientföreningen Benjamin, 2015)

Citatet kan tolkas som att Benjamin besitter en vetenskapligt grundad kunskap där målet är att upplysa hemsidans besökare om att patientföreningen tycker att Socialstyrelsens benämning av transsexualism är felaktig och att det är patientföreningens vetenskapliga förklaring som bör anses som den rätta. Socialstyrelsens benämning av tillståndet kan tolkas som mer vedertaget i samhället och genom detta även placera dem på en högre maktposition än patientföreningen. Patientföreningen Benjamin för en mer utmanande diskussion då de upprepade gånger ifrågasätter det normativa begreppet transsexualism som Socialstyrelsen fortsättningsvis upprätthåller. Exempel på detta angreppssätt presenteras nedan:

[...] varför Socialstyrelsen gör fel som tvingar patienterna att underkasta sig den psykiatriska diagnosen transsexualism, (Patientföreningen Benjamin, 2015)

Citatet ovan visar på det vi tidigare beskrev att patientföreningen använder sig av en mer utmanande diskussion då de använder ord som *tvingar* och *underkasta*. Genom den kunskap de påstår sig besitta i ämnet använder de sig av en hårdare framtoning för att utmana Socialstyrelsen och den makt som de besitter. När vi jämför patientföreningarnas hemsidor med informationssidor, så som 1177 Vårdguiden samt Internetmedicin, framkommer en tämligen mer oberoende presentation. Informationen och visuell data kan tolkas som mildare presenterad samt mer objektiv då deras agenda inte är densamma som i en patientförening, det vill säga att informationssidorna är, vad som hörs på namnet till för att delge kunskap och information utan något intresse i att bestrida andra aktörer. I diskussionen om hur processen med att förändra sin kropp går till, beskriver Internetmedicin följande:

Olika personer kan behöva olika mycket behandling. (Internetmedicin, 2015)

Vad som sägs är dock inte alltid samma sak som uppfattas (Nilsson, 2008:87) vilket bör tas i beaktande då vad vi ser och hör är tolkningar utifrån våra egna skapade ramverk. Detta citat kan dock tolkas som något mer neutralt och direkt informativt snarare än ett försök att påverka läsaren eftersom Internetmedicin (2015) beskriver vad vi vill förstå som en presentation av att alla individer i situationen kan komma att behöva en individanpassad behandling där det inte finns endast en generell behandling att tillgå, även om processen inför utredning och behandling ser likadan ut för alla rörande.

6.2 Konstruktionerna- Kön

På hemsidorna är det tydligt att samhällets normer om kön reproduceras och upprätthålls. Vi ser en ständig beskrivning som talar om man och kvinna som något solitt och beständigt. Dikotomin, motsatspar, gällande kön medför en förväntning på hur personer i könsrollerna ska och bör uppträda. På FPES hemsida (Full Personality Expression Sweden) vilken är en ideell förening och mötesplats för alla transpersoner uttrycks följande könsnorm:

Patienten förväntas att ständigt leva i sin nya roll och klä sig och uppträda som kvinna/man.
(Transföreningen *FPES 2015*)

Här beskrivs hur patienten, som vill göra en könskorrigering, förväntas att under processen leva och uppträda som kvinna eller man. Intressant här blir att reflektera över att citatet är publicerat på en sida skapad av en transförening. I detta fall är citatet taget ur ett sammanhang där det även skrivs vad en s.k. Real life period innebär. Perioden kan beskrivas som en process i bedömningen av huruvida en person vill genomgå en könskorrigering och i denna fas prova på att leva i rollen som det kön personen vill korrigeras till (UMO, 2015). En annan intressant reflektion är hur orden *förväntas... uppträda som kvinna/man* används. Det kan tolkas som att transföreningen FPES menar att man förväntas uppträda som ett kön utifrån redan uppsatta riktlinjer, att en man ska uppträda och bete sig på ett visst vis medan en kvinna ska uppträda och bete sig på ett annat sätt. Detta blir då en del i att hålla kvar samhällets könsnormer vilket således blir en spegling av de kategorier som vi människor har skapat i samhället och ständigt upprätthåller (Wennerberg, 2010:71). På en annan intresseorganisations hemsida finner vi hur språket kan komma att skapa könsnormer då de skriver om Real Life-perioden:

Under denna period kan hormonbehandling, röstträning, ev. hårborttagning, bröstkirurgi och annat påbörjas. (RFSL, 2012)

Som citatet ovan visar, ligger fokus på den hormonbehandling samt övningar som finns att tillgå för patienten. Meningen där Real life-perioden beskrivs av RFSL, finner vi intressant då det kan tolkas som att behovet av en röstträning är av stor vikt vid en könskorrigering. Detta då de valt att använda uttryck som *kan... påbörjas*, när de beskriver vad för behandlingar som finns att tillgå. Aktören i sig är en intresseorganisation vilken vänder sig till allmänhetens nyfikna och förmedlar fakta och information om bland annat transsexualism. Vad som sprids är kunskap och meningen är att skapa förståelse och gemenskap i samhället för minoritetsgrupper (RFSL, 2012). Beskrivningen av processen Real Life-perioden görs med ett språk, där vi ifrågasätter vad som i kontexten, i detta fall könskorrigeringsprocessen, kan ses som självklara processer.

Röstträning är till synes en del av processen vilket verkar till att det normala är att en man bör ha mörkare röst samt att den kvinnliga stämman är ljusare. Hormonbehandlingar kan komma att påverka rösten till att likna det önskade resultatet men således finns inga garantier och i samband med detta finns röstträning att tillhandahålla (Revel & Riot, 2015; RFSL, 2012). I citatet kan det tolkas som att om det ska genomföras en könskorrigering, är det även fler saker som bör ändras. För att tillhöra någon av de dikotomier som samhället byggt upp, man eller kvinna, så måste saker som röst, hårväxt och utseende ändras på. Detta i sig blir en fortsatt

bibehållning av det normativa samhället som vi lever i idag. Genom att vi upprätthåller de normer som finns så fortsätter rundgången i det socialt konstruerade (Wennerberg, 2010:71). Citatet kan alltså tolkas som normativt och bestämt när vi ställer det i jämförelse till hur andra liknande organisationer beskriver just processdelen röstträning.

På en annan hemsida visar ett citat en tolkning av samma process och vi vill påstå att Vårdguiden i detta fall har ett utmärkande informativt sätt, att beskriva processen då de genom språket använder ordet *erbjuds*.

Hårborttagning i ansiktet och på hals erbjuds (1177 Vårdguiden)

I det socialt konstruerade språket finns regler och förväntningar på hur något är eller bör vara, när något frångår våra förväntningar skapas kaos vilket antas ställas i sin ordning genom redan förutbestämda medel (De Swann, 1996:37) För en transsexuell person kan en röstförändring skapa en känsla av gemenskap och bidra till en väg in i det normativa samhällets antagande om att kvinnor har ljusare röst än män, dock framgår informationen olika på olika webbplatser och vad som på ett ställe blir ett antagande beskrivs som ett erbjudande på ett annat. Med *erbjudande* som formulering öppnas en ny ingång för tolkning där konstruktionen av manligt och kvinnligt inte är lika fastslaget. Mattsson (2010:43) menar också att konstruktionen av manligt och kvinnligt är en tolkningsfråga per individ och menar att kön är något ständigt föränderligt. Med detta som bakgrund tolkar vi att rösten är något högst individuellt och i ständig förändring med åldrande och bör således inte vara en manlig eller kvinnlig egenskap att tvingas att ändra. Istället bör möjligheterna för individens självbestämmande synliggöras för huruvida personens röst ska tränas in i normativa ljudföreställningar eller ej.

För en transsexuell person kan det vara nödvändigt för att uppfylla sitt själv, och för att känna sig tillfreds med sin identitet. Yttre faktorer kan komma att bli av stor vikt för att passa in i samhällets normer och känna en helhet i sitt jag. Detta kan förstås som att personen i fråga själv är medskapare av de normerna av kvinnligt och manligt. Hur våra normer upprätthålls utifrån olika apparater talar De Swann (1996:35–37) om när han i sina verk djupgående beskriver hur människan fungerar genom de apparater, så som språk, klädsel, regler och lagar. Tillsammans skapar detta en kollektiv förståelse och en förkunskap i hur våra roller, däribland könsroller, bör och ska utspelas (ibid.).

1177, Vårdguiden beskriver på sin hemsida hur det, efter utredning om en framtida könskorrigering, är viktigt att personen i fråga hittar sin egen roll som sitt nya kön.

Varje person måste hitta sin egen könsroll och sitt eget jag av kön. (1177,Vårdguiden, 2015)

Här framkommer en motstridighet till vad patientföreningen FPES (2015) vill mena när de påstår att personer under Real Life-perioden förväntas att ständigt leva i sin nya roll och uppträda som man eller kvinna. Det kan med andra ord bli svårt för individen att å ena sidan hitta sitt egna kön men å andra sidan leva upp till samhällets förväntningar om könet. Då människan använder språket och dikotomier för att förstå omvärlden (Mattsson, 2010:39–40). Vad som sedan innefattas i den gråzon som är mellan två motsatspar, dikotomier, anses vara avvikande och blir tabu (ibid.). Det blir i detta gränsland som en transsexuell person befinner sig i, det vill säga, personen innehar ett kön men har en annan könsidentitet vilket gör att personen i fråga inte tillhör någon av dikotomierna man eller kvinna. Detta förstås som att personen i fråga befinner sig i den tabubelagda och avvikande från normen, gråzonen.

Transition är övergången till att leva i det nya könet. Transition innebär bl.a. att klä sig så att man smälter in i det nya könet, samt att anpassa utseende och röst för att kunna smälta in. (Patientföreningen Benjamin, 2015)

Citatet visar än en gång på hur normativt samhället är och hur viktigt det är för personer att inte hamna i gråzonen, utan att istället tillhöra någon av dikotomierna man eller kvinna. Genom att belysa det normativa samhället och viljan att passa in för att inte hamna i en gråzon gör även frågan om själva diagnosen transsexualism väldigt intressant. Diagnosen medför å ena sidan att individen hålls kvar i en så kallad gråzon, men å andra sidan medför en den en möjlighet att kunna passa i någon av samhällets dikotomier man eller kvinna.

6.3 Att vara eller inte vara? – Diagnos

Vid analysen av empirin blev det tydligt att ordet diagnos var ständigt återkommande. Transsexualism förklaras på många hemsidor som en diagnos vilken tar sin grund, beroende på aktör, i en psykisk eller biologisk störning (Socialstyrelsen, 2010; PFBenjamin, 2015). Med Nationalencyklopedins beskrivning av begreppet diagnos, framställs transsexualism som ett

sjukdomstillstånd. Hur vi sedan tolkar begreppet i sig kan starkt kopplas samman med vår kunskap samt den makt vilken kunskap föder. På hemsidan 1177, Vårdguiden, en informationsplattform, beskrivs transsexualism som följande:

Transsexualism betecknas som en könsidentitetsstörning och är en psykiatrisk diagnos.
(1177, Vårdguiden,2015)

Citatet kan genom ordvalet *könsidentitetsstörning*, tolkas som att transsexualism är en störning där diagnostisering av tillståndet, vilket är obligatoriskt för att överhuvudtaget få genomgå en könskorrigering, ligger till grund för att förklara samt förstå begreppet transsexualism som en psykiatrisk åkomma. Genom att förstå hur kunskap föder makt (De Swann, 1996:46) kan vi även förstå hur en diagnos är behövlig för att förklara olika sjukdomstillstånd och bekräfta vad som kan komma att avvika från normen. Berger och Luckmann (2007:53) menar att vi genom det konstruerade språket utövar en slags makt genom externalisering, det vill säga att vi tillsätter vår kunskap i ett område en benämning. Således har vi förklarat och visat på en förståelse för området och med detta bekräftat vår makt över detsamma. Samtidigt som begreppet kan tolkas som svårbegripligt och normativt i den mening att det är behövligt för att förklara transsexualism som begrepp, öppnar det även för en förståelse och leder en väg in i sjukvårdens samt det sociala arbetets hjälpande händer. Citatet nedan styrker detta:

Transsexualism är ovanligt men allt fler personer söker vård och vill ändra sitt juridiska kön och genomgå någon grad av könskorrigering. (Internetmedicin, 2015)

Utifrån våra historiska- samt kulturellt betingade tolkningar tenderar vi även att påverka hur dikotomi, uppdelningen av hur något, ska se ut. I diagnosen delar vi upp dem friska från de sjuka, de äldre från de unga och så vidare (Sommestad, 1992:206, 258). Detta för att få en förförståelse för vad som kan ses framför oss. Vad uppdelningen innebär för individer i samhället kan tolkas som något behövligt för att förstå våra biologiska kön, samt förklara och bearbeta sjukdomstillstånd. Däremot är, huruvida en transsexualism bör betecknas som ett sjukdomstillstånd, många aktörer skeptiska till.

Under tiden då rasifiering samt urskiljning av personer med funktionsnedsättning eller annat avvikande från den tidens norm, bekräftades bland annat transsexualism genom sin diagnos

vilken på den tiden kom att stå för någonting avvikande och negativt men helt i sin tids enlighet av minoriteter (Hansson, 1992). Detta lever även kvar i dagens samhälle där en diagnos bekräftar personens känsla av att tillhöra ett annat kön än det biologiska könet. Patientföreningen Benjamin motsätter sig Socialstyrelsens beskrivning av transsexualism genom följande citat:

Socialstyrelsen klassar transsexualism som en psykiatrisk störning. Ovetenskapligt, men helt i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) diagnostiska manual ICD-10. (Patientföreningen Benjamin, 2015)

Citatet ovan visar på ett motstånd mot Socialstyrelsens klassificering av transsexualism. Även om de är tydliga med att berätta att det är WHO som står för själva klassificeringen uttrycker patientföreningen tydligt vad deras ståndpunkt är genom att använda ord som *Ovetenskapligt*. Det går tydligt att läsa att patientföreningen tar avstånd från att benämna transsexualism som en psykiatrisk störning och tar där med även avstånd från att det skulle vara ett tillstånd som kräver en diagnos enligt ICD-10. Patientföreningen vill genom detta sprida, den för dem, sanna kunskapen om vad transsexualism är. Då allt är en social konstruktion (Berger och Luckmann, 2007:10), så är även diagnosen transsexualism en sådan konstruktion. Det är något som har skapats och sedan institutionaliserats i samhället. Det har således blivit en självklar del av vardagen. Intressant i detta fall blir då när patientföreningen Benjamin försöker göra motstånd mot maktutövningen.

Genom citatet ovan kan vi förstå att de vill åt en förändring, men genom att använda sig av ordet *ovetenskapligt* om Socialstyrelsens benämning öppnar de för en helt ny fråga, vad är då det vetenskapliga? De menar således att den kunskap som Socialstyrelsen, eller snarare WHO, sprider är felaktig och något som borde frångås. I och med detta skapas en konflikt mellan vilken kunskap som är den rätta kunskap och vilken makt som kunskap för med sig. I dagsläget har Socialstyrelsens klassificering av transsexualism som en psykiatrisk störning större makt än vad patientföreningen Benjamins motargument har. Detta då Socialstyrelsen har en högre position i samhället än vad en patientförening har och att det är Socialstyrelsen som är beslutsfattarna i ärendet. Vidare när begreppet diagnos diskuteras, framkommer en vilja i en

intresseorganisation som RFSL, att framhäva det positiva och vad som verkar vara det enda rätta, att diagnostiseras som transsexuell.

Om din psykiater istället vill påbörja en egen utredning och visar en ovilja att ge en remiss, försök hitta en annan psykiater som kan hjälpa dig. (RFSL, 2012)

Detta kan då tolkas som att intresseorganisationen vill framhäva vikten av att bli diagnostiserad som transsexuell då det innebär att en utredning kan påbörjas. Vi vill förstå citatet som att RFSL vill att psykiatriska problem och funderingar bör uteslutas i en bedömning, även om en psykiatriker, vilken således bör vara professionell i sin yrkesroll, bedömer att detta vore på sin plats istället för att endast remittera till en utredning av transsexualism. Det är i vår empiri märkbart hur olika aktörer ställer sig frågandes till de professioner en transsexuell person möter. På Sveriges Riksdags hemsida framkommer en motion vilken innefattar följande citat:

Det behövs en höjning av kunskapsnivån hos myndigheter, i vården och i samhället i stort.
(Sveriges Riksdag, 2012)

Sveriges riksdag poängterar med detta citat vilken kunskapsbrist det verkar finns kring transsexualism. Inte bara hur diagnosen ska beskrivas och tolkas, utan även hur behandlingen ska utföras. Vi tolkar det som att diagnosen kan tillsynes ha en verkande effekt på hur sjukdomstillstånd uppstår och skapas samtidigt som det medför ett behov av en lösning, ett så kallat botemedel. Att kunskapen kring transsexualism är liten kan bland annat förstås genom att begreppet inte har en enhetlig beskrivning och att det finns olika teorier om uppkomsten och huruvida en diagnos bör ställas eller ej. När vi talar om dikotomier kring diagnos menar vi att de två motsatserna är *frisk* och *sjuk*. Med diagnosen transsexualism går personen i fråga från en gråzon mellan de två motpolerna till att tillhöra minoriteten *sjuk*. Det logiska tillvägagångssättet tolkar vi således att söka bot och så småningom kunna tillskriva sig majoriteten i samhället, *frisk*. Således kan transsexualism som diagnos förstås som positiv då den missanpassning personerna ofta känner bekräftas och skapar en tillhörighet med andra i samma situation (Johannisson, 2006:30–32).

Diagnos skapar dock även en negativ klassificering då du blir tillskriven ett sjukdomstillstånd, vilket således kräver behandling. Fortsättningsvis när man väger för och nackdelar med att bli

diagnostiserad framkommer även fördelen att få eventuell behandling bekostad av statliga medel, dock innebär detta, vad vi även tidigare nämnt, en lång bedömningsprocess. 1177 Vårdguiden skriver följande:

Efter minst ett år av gemensam utredning, bedömer teamet om man kan sätta diagnosen transsexualism. (1177, Vårdguiden, 2015)

Genom citatet kan vi förstå processen som lång och svår. Detta då personen under utredningstiden måste träffa flera olika professioner som psykiatriker, psykologer och socionomer som alla ska göra en bedömning. Inte bara tillkommer dilemman med diagnosen, innan personen tillskrivs en diagnos har dessutom redan en lång tid av bedömning samt utredning pågått. För en minderårig person i samma situation tillkommer förutom denna utredning en fråga om den unges mognadsgrad vilket även detta bedöms av professioner

6.4 Subjektivitetens komplexitet - Mognad

Begreppet mognad beskrivs på olika sätt beroende på vem och var det skrivs. Ett exempel på hur begreppet beskrivs är Nationalencyklopedin beskrivning: "Psykologiskt begrepp som innebär att egenskaper utvecklas till en nivå där de blir funktionsdugliga(...)" (Nationalencyklopedin, 2015). Detta är bara ett av de sätt som begreppet beskrivs på och hur begreppet väljs att tolkas blir ständigt upp till den enskilde. Begreppet tycks sakna en generell beskrivning detta till trots används det i såväl lagtexter samt i stora beslutsfattanden rörande barn. På en myndighetsstyrd hemsida hämtade vi nedanstående citat.

Behovet av medicinsk könskorrigering ska bedömas efter varje individs behov, utveckling och mognad vilket gör att skarpa åldersgränser kan vara problematiska. (Sveriges Kommuner och Landsting, 2015)

I citatet ovan beskrivs att bedömningen av om en ung person ska få genomgå en könskorrigering ska fattas utifrån bland annat den ungas *mognad*. Just ordet *mognad* blir här problematiskt. Genom att man tillskriver ordet *mognad* sådan makt i komplexa ärenden, borde rimligtvis *mognad* vara ett ord som tydligt går att arbeta utifrån. Frågan kvarstår om vad *mognad* egentligen innebär om - och hur det går att mäta. I andra fall där frågan rörande barns kompetens och ansvarstagandeförmåga finns det i Svensk lag åldersgränser. Exempel på detta är åldersgränser vid alkoholinköp, sexuellt umgänge, rösträtt och så vidare (Lag 1994:1 738; Lag 1962:700; Lag 2005:837). Vad som då blir intressant är hur det skulle gå att tillskriva en liknande åldersgräns angående självbestämmanderätten vid en könskorrigering av en minderårig person. Ytterligare komplexitet tillkommer då den minderårige inte har samma uppfattning eller åsikt som sin vårdnadshavare. Enligt lag är det vårdnadshavaren som har det yttersta ansvaret för en person under 18 år (Lag 1949:381). På RFSL:s hemsida presenteras ett lagförslag från regeringen rörande dilemmat:

Som exempel anges att det behövs utredas vad som bör gälla om ett barn har en annan uppfattning än dess förälder eller vårdnadshavare om ändring av könstillhörigheten. (Dagens juridik, 2012)

Citatet visar på komplexiteten då det nu inte bara är i vilken ålder barnet befinner sig i som ifrågasätts, komplexiteten förstärks ytterligare när en vårdnadshavare har bestämmanderätten över den unge. Frågan berör även en form av omöjlig mätning av mognadsgrad då ålder samt utveckling i en fråga om *mognad*, inte alltid går hand i hand. Det blir med andra ord en maktbalans om vem som har och bör ha det slutgiltiga ordet och vems bestämmanderätt som väger tyngst. För att stärka en eventuell bestämmanderätt kan en tillskriven diagnos av en sjukdom ses som en fördel. Detta kan i sin tur om möjligt leda till en större förståelse av makthavaren i frågan om beslutet gällande könskorrigering. När vi vidare diskuterar självbestämmanderätten, tydliggörs ytterligare de faktum att personen i fråga inte alltid innehar den makt över sig själv som begreppet först förstås som. En självbestämmanderätt är alltså inte alltid en självbestämmanderätt. Vad vi menar är att det, i frågan om minderårigas *mognad*, ständigt görs skillnad på i vilka frågor de anses kunna fatta beslut själva. Någon utomstående står alltså för beslutet om huruvida självbestämmanderätten ska gälla i den stundande situationen eller ej. Detta beskrivs nedan i ett citat av Socialstyrelsen:

Olika mognadsgrad kan dock krävas för olika beslut. Frågans art och komplexitet samt beslutets konsekvenser måste också vara styrande för bedömning av om barnet ska ha en självbestämmanderätt. Krav på ålder och mognadsgrad kan variera beroende av om frågan gäller t.ex. preventivmedel, kosmetisk kirurgi eller allvarlig sjukdom. (Socialstyrelsen, 2010)

I citatet ovan går det att läsa att frågans *art och komplexitet... vara styrande för bedömningen*. Detta kan tolkas som att mognad inte alltid betyder samma sak och att begreppet inte kan generaliseras. Detta i sig kan skapa en konflikt mellan vad olika personer anser att mognad ska betyda. I samband med barn och frågan om deras självbestämmanderätt kommer det högst troligt att finnas två olika sidor i tolkningen av vad mognad innebär. Om en minderårig och en socialarbetare ställer sig oense om vad mognad innebär, kommer det troligtvis att vara socialarbetarens tolkning som används då denna genom sin kunskap i form av sin professionalitet kommer ha den slutgiltiga makten. Detta då kunskap är en väsentlig del och hänger ständigt ihop med makt, vare sig det är frivilligt eller ej (Nilsson, 2008:85). Detta citat visar på i hur stor utsträckning som vi använder mognad som någon sorts mätredskap. Att prata om barns ålder ter sig förhållandevis ganska oproblematiskt då det är något faktiskt, vi vet hur gammal någon är genom att titta på deras personnummer. Mognad däremot skapar utrymme för en komplex subjektivitet hos bedömaren vilket vi påvisat i ovannämnda citat.

Vårdnadshavaren är den som har det yttersta makten och ansvaret över den minderåriga innan denne anses vara mogen nog att ta sina egna beslut. I föräldrabalken kap 6 § 2a framgår det att barnets bästa ska vara avgörande för beslut och att hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad, detta framgår även i Socialstyrelsens rapport:

Vårdnadshavaren ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets egna åsikter och önskemål.[...] (Socialstyrelsen, 2012)

Då vi talar om att barnets åsikter och önskemål ska tas i beaktning står det i barnkonventionens 12:e artikel att barnen ska få uttrycka sin mening och höras i frågor som rör dem. Men även i barnkonventionen, liksom föräldrabalken, ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad (UNICEF, 1989:18). FN:s barnrättskommitté beskriver begreppen ålder och mognad som två viktiga faktorer att ta hänsyn till när det rör beslut om barn men begreppen går inte att sammankoppla. Ålder bör tas i beaktande men kommittén menar även att endast en fråga om

ålder inte går att ta hänsyn till då barnets mognad, vilken de beskriver som barnets medvetenhet av konsekvenser, är av lika vikt (Familjerätten, 2014).

7 Sammanfattning och diskussion

7.1 Sammanfattning av analys

Genom att analysera vår empiri, vilket var olika hemsidor på internet, har vi kunnat förstå hur olika aktörer oberoende av syfte, intressen och positioner i samhället, kom att presentera begreppen kön, diagnos och mognad olika. Vi kan med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv förstå att det är genom språket, som visualiseras i vår empiri, makten som de olika aktörerna besitter, framkommer. Samtidigt går det att vända på tolkningen och förstå hur olika maktinnehavare, det vill säga aktörer, använder språket för att utöva makt och genom detta påverka läsaren. Genom att presentera begreppen med olika värdeladdade ord så leder aktören läsaren i en på förhand önskad riktning.

När det kommer till hur könsnormer framställs finner vi en tydlig återupprepning av de heteronoma könsrollerna. På många ställen på hemsidorna återfinner vi texter om hur just man och kvinna beskrivs som något fastslaget och självklart, ofta utan att könsrollerna tycks utmanas. Denna dikotomi tydliggörs då framställningen av könsrollerna ständigt beskrivs endast som två motsatser, det vill säga, gråzonen mellan dikotomierna är till synes ett utforskat och tabubelagt område att tala om som självklart. I vår empiri kunde vi i vissa fall skönja ett försök och en vilja att frångå de klassiska könsrollerna, det vill säga, en vilja att utmana könsrollerna. Dock anser vi att framställningarna av kön som sådant är återkommande bestämt och också vidhålls.

Då transsexualism är en diagnos som ställs av professioner genom sjukvården, har det för oss varit intressant att analysera vilken betydelse diagnosen tillskrivs även i socialt arbete. Diagnos som begrepp kan dels tillskrivas som något negativt men även något som kan verka till fördel för individen i fråga, vilket vi har diskuterat i analysen. På hemsidorna går det att tolka begreppet diagnos som något att förstå som självklart till sin förklaring då det ligger till grund för hela diskussionen kring transsexualism och könskorrigering. Det återfinns dock ytterst få tolkningar där fördelar samt nackdelar vägs mot varandra och därmed öppnar begreppet upp för oss att analysera detta och betydelsen av begreppet. Ett annat begrepp med större komplexitet och en betydligt svårare bedömning av är begreppet mognad. Begreppet i sig

används flitigt i såväl lagtext som bestämmelser men vad som saknas är en enhetlig beskrivning av vad begreppet mognad ska innefatta. I vår empiri finns förslag för hur begreppet kan förstås, samtidigt är beskrivningarna inte överensstämmande med varandra och är ofta öppna för tolkning. När det kommer till självbestämmanderätt ligger en bedömning av den minderårigas mognad som grund, vilket försvårar processen då mognad inte tillskrivs samma betydelse utan är beroende av situationen. Begreppet mognad kommer fortsättningsvis förstås som något mycket komplext så länge det inte finns någon enhällig förklaring om hur begreppet ska tolkas och användas.

7.2 Diskussion

Som avslutande diskussion vill vi gå tillbaka till studiens syfte vilket har varit att få en förståelse hur begreppet diagnostisering av transsexualism, samt hur könsnormer och begreppet mognad framställs på hemsidor. Utifrån två frågeställningar har vi sedan kunnat söka i vår valda empiri och funnit fyra teman att arbeta med analysen. Under forskningens gång har det väckt flera intressanta tankar hos oss som vi i denna avslutande del vill diskutera. Det är först när vi förstår att språket kan användas som en maktapparat i det offentliga rummet som vi också kan tolka det som sagts, och därmed vad som kan tolkas som något underförstått.

Med studien uppenbarades en förståelse för hur något för samhället så självklart kan brytas upp, tolkas och förstås på ett helt annat sätt än vad som från början ansågs självklart, exempelvis kön samt begreppet mognad. När vi sedan förstår hur vi som en del av samhället påverkar vad som påverkat oss, internalisering och externalisering, kan vi också ifrågasätta och utmana dessa av samhället uppbyggda föreställningar. Det är när vi utmanar de för samhället självklara föreställningar, så som dikotomierna man och kvinna, som en diskussion samt en eventuell förändring kan påbörjas. Vi vill förstå diskussionerna som ett undantag som bekräftar regeln, det vill säga att utan att utmana våra föreställningar finns heller inget minoritetsläger, än mindre en normativ bild av något.

När man arbetar inom socialt arbete så arbetar man med många olika människor och det är en viktig del av det sociala arbetet att ha en förståelse och en kunskap om att vi alla människor är olika. Därmed är det av stor vikt att det finns en kunskap och en respekt för de minoritetsgrupper i samhället som man genom sitt yrke kommer att stöta på. Man måste förstå hur samhällets bild av något blir den generella tolkningen men också kunna gå utanför ramarna av detta och förstå

människor med en annan syn på saker, exempelvis kön och hur detta bör uttryckas. Någonstans har vi fått en förståelse för hur vårt ämne transsexualism som något som åligger sjukvården att omhänderta och förklara. Dock anser vi att det är viktigt att belysa hur socialt arbete bör involveras mer och nuvarande ansvarsområden bör synliggöras såväl för den professionelle samt den eller de det angår. Frågan om huruvida en grad av mognad bör beslutas är ett bra exempel för att förstå komplexiteten i ett beslutsfattande vilket åligger socialtjänsten att avgöra. Detta är bara ett exempel på det sociala arbetets involvering i ämnet. Vi har under arbetets gång blivit medvetna om hur information och kunskap i ämnet transsexualism mer riktat sig åt den svenska sjukvården och psykiatrin snarare än mot det sociala arbetets rum. Vad vi vill delge med vår studie är således en uppmärksamhet kring transsexualism och dess process, i synnerhet begreppet mognad då det vi anser att det i allra högsta grad berör socialt arbete.

Vi har i vår studie presenterat flera aspekter av transsexualism där socialt arbete torde vara en större del av processen och för framtida möten med personer i situationen kan komma att utspelas både före, under och efter den process, utredning eller bedömning som könskorrigering medför. En tanke som har följt oss genom arbetets gång är hur olika bedömningen av mognad kan se ut. Vidare har vi frågat oss själva hur vi kan använda oss av ett ord som mognad när det inte finns någon enhällig förklaring utan att begreppet hela tiden öppnar upp för tolkning. Vi tror att det för det sociala arbetets bästa hade varit att det funnits en tydlig bild och förklaring av vad mognad är och hur det ska bedömas. Med det sagt vet vi också att det är något svårt, och att vi antagligen fortsättningsvis kommer att få tolka begreppet när det kommer till ärenden som ska bedömas. Även dilemma kring hur ålder ska ställas i relation med mognad tycker vi är intressant. Blir man mer mogen bara för att man blir äldre?

Vidare har frågan om hur diagnosen bildar en slags makt och ett motstånd berört oss och vi ställer oss efter vår analys frågande till huruvida en diagnos kan hjälpa eller stjälpa personen i fråga. I en artikel i Svenska Dagbladet (2010) framkommer det att transsexualism inte längre räknas som en psykisk sjukdom i Frankrike, vilket det tidigare gjort, och nu är transsexualism inte längre en diagnos. Detta väcker ytterligare tankar hos oss då vi kan se fördelar med att bli tillskriven en diagnos. Diagnosen medför vissa rättigheter och kan innebära en känsla av samhörighet med andra med samma diagnos. Begreppet i sig förklaras dock ytterst lite i vår empiri vilket öppnade för fria tolkningar, där vi i vårt fall så långt som möjligt försökt att diskutera alla sidor av att tillskrivas en diagnos. Vidare har det blivit tydligt, och tillika intressant, att olika aktörer eller ägare till hemsidor, ibland misslyckas med deras bakomliggande agenda då de skriver på ett sådant sätt att det går att tolka på ett helt motsatt sätt

än vad vi tror var meningen från början. Genom att gå in i språket och analysera innehållet av en text kan man se att aktörerna inte alltid får fram vad vi tror att de egentligen vill. Med detta menar vi att vissa ordval samt en oförsiktighet i användandet av språk, eller en okunskap i språkets makt kan avgöra vad som förstås i en text, även om syftet varit något annat.

Genom hela vår forskning och alla de hemsidor som vi använt som empiri går det att se en tydlig heteronormativ bild. Även då vissa av dessa hemsidor är patientföreningar så utgår de nästan uteslutande ifrån en heteronorm. Detta blev vidare intressant då de senare i sina texter eller på andra delar av sin hemsida skriver om hur utelämnande det heteronormativa samhälle kan vara och hur kategoriserande de könsnormer som begreppen man och kvinna blir. För oss har det varit mycket spännande att se hur tillsynes harmlösa texter kan brytas ner till små fragment och vändas och vridas på. Texter som utåt sett kanske inte hade fått någon att reagera, har för oss när vi tolkat texterna, innehållit så mycket information och olika budskap. Att det helt enkelt finns flera sidor av vad som skrivs har nog aldrig varit tydligare för oss än i detta fall. Då forskningen genomförts med en kvalitativ innehållsanalys som metod, är vi medvetna om att vår individuella tolkning av empirin och det språk som använts, ligger till grund för resultatet i den här analysen. Därmed inte sagt att vi gått in i analysen med helt oberoende och med objektiv syn, detta då det är helt omöjligt eftersom det alltid finns en viss förförståelse eller tankar kring ämnet.

Slutligen så har denna forskning väckt ytterligare frågor som vi genom vidare forskning hade varit intresserade av att studera vidare. Vi hade i en fortsatt forskning varit kvar i dilemmat kring mognad, hur begreppet ska, bör och kan bedömas. Förslagsvis med att samla in data om hur socialsekreterare gör bedömningen genom att med kvalitativa samt kvantitativa metoder göra en bredare forskning med större data som empiri och därigenom leta efter samband för att försöka hitta en förklaring av hur majoriteten av socialsekreterarna använder sig av begreppet mognad. Begreppet mognad används flitigt i socialt arbete under utredning av minderåriga, varför en vidare forskning hade varit intressant att genomföra då det är högst relevant för framtida socialt arbete.

8 Referenslista

Arver, Stefan, Dhejne, Cecillia & Öberg, Katarina (2015). *Transsexualism, könsdysfori*. Internetmedicin

Berger, Peter L & Luckmann, Thomas (2007). *Kunskapssociologi, Hur individen uppfattar och formar sin sociala verksamhet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Berglund, H & Lindström, P & Dhejne-Helmy, C & Savic, I (2007). Male-to-Female Transsexuals Show Sex- Atypical Hypothalamus Activation When Smelling Odorous Steroids. *The Author*, den 3 december 2007

Bergström, Marie (2010). Transexualism, inte längre mentalsjukdom. I *Svenska Dagbladet* 14 februari

Boréus, Kristina (2012). *Texter i vardag och samhälle. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Bryman, Alan (2012). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Castañeda, Claudia (2014). Developing gender: de medical treatment of transgender young people. *Social Science & Medicine*. 143 (october 2015): 262-270.

De Swaan, Abram (1996). *Mänskliga samhällen*. Lund: Arkiv förlag

Familjerätten (2014) Begreppen ålder och mognad [<http://www.socfamratt.se/vardnad/barnets-situation/1748-begreppen-alder-och-mognad>. Hämtad 2015-11-19.]

Foucault, Michel (2002). *Sexualitetens historia band 1: Viljan att veta*. Uddevalla: MediaPrint Uddevalla AB.

Hansson, Sven-Ove (1992). Rashygien i Sverige. *Folkvett*, Nr1:1992.

Johannisson, Karin (2006). Hur skapas en diagnos- ett historiskt perspektiv. I: Hallerstedt, Gunilla (red). *Diagnosens makt - om kunskap pengar och lidande*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Larsson, Sam, Lilja, John & Fossum, Bjöörn (2008). *Vem får man vara i vårt samhälle? Om transpersoners psykosociala situation och psykiska hälsa*. Stockholm: Strömberg

Levin, Claes (2008). Att undersöka det sociala-några ingångar. I: Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans & Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & kultur

Lundgren, Eva & Kroon, Ann (1996). Den öppna kroppen och det låsta könet. *Sociologi idag*, 45 (4): 79-110.

Mattsson, Tina (2010). *Intersektionalitet i socialt arbete*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

May, Tim (1997). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (2015) Begrepplista. [<http://www.ne.se>. Hämtad 2015-11-10.]

Nilsson, Roddy (2008). *Foucault en introduktion*. Malmö: Égalité

Regeringen (2015) Juridiskt kön och medicinsk könskorrigering.

[<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2015/01/sou-201491-/>. Hämtad 2015-11-19]

Revel & Riot (2015). Information on transitioning & transgender health.

[<http://www.revelandriot.com/resources/trans-health/>. Hämtad 2015-11-30]

SFS 1994: 1738 *Alkohollag*

SFS 1962:700 *Brottsbalken*

SFS 1949:381 *Föräldrabalken*

SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*

SFS 1972:19 *Lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall*

SFS 2005:837 *Vallag*

Sommestad, Lena (1992). *Från mejerska till mejerist*. Lund: Arkiv förlag

Stier, Jonas (2011). *Människa, existens, identitet*: Erik Homburger Eriksson. I: Jonas Lindblom & Jonas Stier (red.) *Det socialpsykologiska perspektivet*. Lund: Studentlitteratur

Transformering (2014) *Könsutredning steg för steg*.

[<http://www.transformering.se/korrigerings/transvard/konsutredning>. Hämtad 2015-11-04]

UMO (2015) *Att få kön och kropp att stämma*. [<http://www.umo.se/Jag/Att-fa-kon-och-kropp-att-stamma/>]. Hämtad 2015-12-08]

UNICEF (1989). *Barnkonventionen*. Stockholm

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber

Empiriskt material

1177 Vårdguiden (2015)

[<http://www.1177.se/Skane/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Transsexualism--nar-kropp-och-kon-inte-stammer-overens/>]. Hämtad 2015-11-01]

Dagens juridik (2014)

[<http://www.dagensjuridik.se>]. Hämtad 2015-11-01]

Internetmedicin (2015)

[<http://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=3422>. Hämtad 2015-11-18]

Patientföreningen Benjamin (2015)

[<http://pfbenjamin.se/>. Hämtad 2015-11-19]

RFSL (2012)

[<http://www.rfsl.se/?p=410>. Hämtad 2015-11-23]

Socialstyrelsen (2010)

[<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18087/2010-6-31.pdf>.

Hämtad 2015-11-23]

Socialstyrelsen (2012) [<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer/meddelandeblad>. Hämtad 2015-11-24]

Sveriges kommuner och Landsting (2015)

[<http://skl.se/tjanster/omwebbplatsen/sok.23.html?q=juridiskt+k%C3%B6n+och+medicinsk+k%C3%B6nskorrigering&submitButton.x=0&submitButton.y=0>. Hämtad 2015-11-19]

Sverigesriksdag (2015)

[https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Upphavande-av-kravet-pa-steril_H003107/?text=true. Hämtad 2015-11-12.]

Transforeningen FPES (2015)

[<http://fpes.se/om-transtransition/>. Hämtad 2015-11-01.]